

bliver, altsaa 1500 Familier, som blive udfatte for at maatte gaae fra Gaardene uden Erstatning. Jeg har ikke sagt, at de alle vil gaae brodløse og uden Erstatning bort, men kun, at de blive udfatte derfor. I Virkeligheden vil det vel ikke blive 1500, men dog meget over de 150, hvortil den ærede Ordfører vilde indskrænke det. Den ærede Ordfører spurgte, hvor Retten var for Fæstefamilien til at erholde særlig Erstatning; jeg spørger, hvor er Retten for Godseieren til at indbrage hver tiende Gaard? Denne Ret eksisterer ikke, den skal først stables ved den Lov, som vi nu give, og nu er det, at jeg ønsker, at ligesom Loven staber en ny Ret for Godseieren, skulde den ogsaa stabe en Ret til Erstatning for de Fæstefamilier, der maae gaae fra Gaarden. Den samme Lov, der staber en Ret, maa ogsaa kunne give Retten sin Begrændsning; det var de Ord, som den ærede Ordfører før udtalte, og med disse Ord vil jeg slutte.

**Willing:** Da Tiden er saa langt fremrykket, skal jeg fatte mig saa kort som muligt. Hvad de af mig tilligemed et andet Medlem af Udvalget til denne Sags anden Behandling stillede Endringsforslag angaaer, er det ganske rigtigt, hvad den ærede Ordfører ved Begyndelsen af denne Forhandling bemærkede, at Grunden til, at vi ikke nu have stillet dem igjen, er, at vi fandt det mindre parlamentarisk, men ikke den, at vi skulde have fundet os overbeviste om, at vi havde Urret, ved den stedfundne Forhandling. Jeg skal nu med nogle saa Ord gaae over til at omtale Fæstevæsenet i Forbindelse med dette Lovforslag. Jeg skal ikke fordybe mig i Udtalelser om Fæstevæsenets Skadelighed, idet det lægger Hindringer iveien for Ophævsningens Fremme, for Agerbrugets Fremskridt osv., da jeg antager, at dette staaer fast og ikke vil blive modsagt af Noget. Seer man nu hen til det foreliggende Lovforslag, vil jeg først spørge, om det tilfredsstiller nogen af Parterne, og jeg troer da, at man kan svare med et bestemt Nei, hvilket maaskee ogsaa tilbeels kan have sin Grund i, at Fordringerne have været stillede temmelig høit. Spørger jeg dernæst, om det er Godseierne eller Fæstierne, der vilde blive meest favoriserede ved denne Lov,

troer jeg at kunne slutte mig til den ærede 5te Landsthingsmand for 2den Kreds (B. Christensen), der udtalte, at det ikke vil blive Fæstierne; Snidstertid skal jeg ikke nægte, at der er enkelte Paragrapher i Lovforslaget, som vilde kunne komme Fæstierne tilgode, vel at mærke, naar man har med en human Godseier at gjøre; thi hvis dette ikke er Tilfældet, troer jeg, at de fleste af de Bestemmelser, der sigte til Fæsternes Fordeel, kunne omgaaes. — Seer man hen til Fæstevangens Ophævelse, løsnes der jo derved et Vaand for Godseierne. Den ærede Minister har selv opgivet i en rund Sum, hvormeget hver Tønde Hartkorn herved vil stige i Værdi, nemlig 14 Rd.; men da han selv indrømmede, at han kun havde taget en enkelt Eiendom i Betragtning, da han kom til dette Resultat, veed jeg ikke, hvormeget man kan slutte af et saadant enkelt Tilfælde; jeg troer, at hvis man havde lagt flere Gaarde til Grund i saa Henseende, vilde man mulig have faaet en større Forskjel ud mellem den Værdi, en Tønde Hartkorn har, naar den er belagt med dette Vaand, og naar den er bleven befriet herfra. Det staaer fast for mig, at man ved at hæve Fæstevangen giver paa en Maade Godseieren en stor Capital; thi det hjælper ikke, at man siger, at Fæstieren, naar han kjøber, kun betaler for hvad han faaer, eller at han faaer, hvad han betaler for. Man maa huske paa det Vaand, der nu hviler paa Godseieren, og ved at hæve dette, staber man jo en Fordeel for Godseieren. Seer man hen til de øvrige Bestemmelser i Loven, skal jeg ogsaa udtale mig med Hensyn til § 2, som den ærede Taler ligeoverfor (F. Nielsen) har berørt. Jeg skal ikke indlade mig paa det Tab, som den 10de Deel af Fæstefamilierne vil lide, da det er saa tilstrækkelig oplyst af den ærede Rigsdagsmand; men Grunden, hvorfor jeg ikke har kunnet slutte mig til Paragraphen, er netop, at jeg antager, at den gaaer ud paa at kjøbe Godseieren til at sælge. Vi have talrige Exempler paa, hvorledes det har stillet sig i saa Henseende tidligere imellem Godseier og Fæster. Godseierne ere paa en Maade bleve kjøbt af Staten til at virke til Agerbrugets Fremskridt, navnlig ved Jordernes Udskiftning; for at opmuntre dem hertil blev det dem tilladt at forene